

Etűdők Ferdinandy György:
szerelemre *Kagylócska*,
Magyar Napló Kiadó,
Budapest, 2016.

Ferdinandy György *Kagylócskája* egy, a lineáris időkezelés szabályait többé-kevésbé – de leginkább egy sajátos, öntörvényű ritmus szerint – tiszteletben tartó, iteratív elbeszéléskötet. Az egyes iterációk a nézőpontok relativizálódását, „demokratikusságát” hivatottak exponálni. A narrátor többnyire azonos pozícióból, a középkorúságot minden egyes elbeszéléssel egyre inkább maga mögött hagyva – először idegenben, a trópusokon, majd visszatérve Magyarországra, egyre betegebben –, egy kissé rezignáltan, de még mindig igyekszik „kimondani a kimondhatatlant”. Nincsenek drámaira színezett, monumentális történetek: egyszerű mindennapok vannak. Egy valaha szenvedélyes férfi történetváltozatai ezek, aki még mindig mohón figyel és ír – elsősorban nála jóval fiatalabb feleségéről, Kagylócskáról (Conchita). Saját jelene és emlékei között sántán botorkálva egy kvázi egzisztenciális „tabula rasa” után visszatérő motívumokkal, kifejezésekkel és a különböző események különböző verzióival, nézőpontján egy-egy fokot módosítva gravitálja az egyes elbeszéléseket, és teremt egységes atmoszférát. Atmoszférát, amelyet kijelöl a környezet, amelyben szinte érezzük a trópus nehéz levegőjét, a rum ízét, egy másik ritmust és kultúrát, mert az angyal a részletekben lakik, és a különbség a nüanszokon tör utat magának – Magyarországon és a tengerentúlon egyaránt.

A *Száraz magömlés*ben elhangzó metanarratív ars poetica, miszerint vannak, akik nagyregényeket vagy szerelmes verseket írnak, de ő, az elbeszélő csupán a szavakat keresi, egy olyan értelmezési keretet jelöl ki az olvasó számára (visszamenőleg is), amely indukálja az ironikus távolságtartást a tárggyal éppúgy, mint a formával szemben. Ehhez a szignifikáns összetevőhöz járul hozzá az egész kötetten átívelő, kérelhetetlen idegenségtapasztalat, amely különböző formai-stiliztikai, illetve tematikus környezetben kolonizálta már az irodalmi produkciók hosszú sorát. Ferdinandy ez előtt a monumentális hagyomány előtt

hajt fejet – nem kevés iróniával – a *Robinson Crusoe hiteles története* novellájában. E mű Borges *Pierre Ménard, a Don Quijote szerzője* című elbeszélésének az eredetiség és az intertextualitás posztmodernre élezett játékát maximálisan kiaknázó „klasszikusát” idézi. A kiadói megalkuvás fojtogató szorításából kitörő – elbeszélő – Robinson apokrif vallomása ez arról, hogy mi történt valójában a szigeten.

E szerint Robinson magyar – és mint sokan mások ’56 (!) decemberében ő is (akárcsak Ferdinandy) elhagyta hazáját. Történetében természetesen kulcsszerepet játszik Keddi (Péntek), aki valójában egy bennszülött nő, és metaforikus (kultúrát „felfaló”), illetve nagyon is valóságos, az elbeszélőt fenyegető kannibalizmus jellemzi. E riasztónak tűnő mozzanat ellenére ez a novella is az író szerelmi tematikájú műveit gyarapítja (a férfi-nő kapcsolat Ferdinandy egyik legfontosabb témája). Hasonló játékot űz *A naxoszi asszony* című szövegében, amely egy direkt mitológiai párhuzammal, Thészeusz történetével tematizálja a magány örökkön jelen lévő emberi tragédiáját, hiszen belül magunkban – és néha együtt is – mind Naxosz szigetén rostokolunk.

Bár a vágy egzotikus tárgya túlsúlyban Conchita, mégis ugyanezen név alatt inkább a szerelem egyes alakváltozatai lüktetnek, hiszen Kagylócska egyszer szerencsen, máskor a bőre tejfehér, egyszer árva, máskor népes a családja. A Conchita mintegy „gyűjtőnévként” funkcionál, ezek a Kagylócskák akár különböző nők is lehetnének – ők a szerelem alakmásai. Conchita alapvetően minden elbeszélésben ugyanaz és más, változik és állandósul. Egyes tulajdonságai motivikus erejűek és permanensek; az oltalmazó csend, ami körülveszi, nőiségének attribútuma, hosszú ívelt combjai, önzetlen költekezési hóbortja, mindez pedig inkább az érzékeny, öregedő szerelmes elfogultságát mutatja, ahogy véletlenszerű, akár boszszantó tulajdonságokból épít egy totemisztikus mozaikot.

Olyat, amelyet – trópuson innen és túl – maradék, szunnyadó erejével még bálványozhat egy keveset, még egy kötetnyit.

Varga Viktor

